

VOJNI INVALID

GLASILO UDR. VOJNIH INVALIDOV KRALJEVINE JUGOSLAVIJE
OBLASTNEGA ODBORA V LJUBLJANI

List izhaja vsakega 25. v mesecu. Posamezna številka 1 Din. — Naročnina mesečno 1 Din. — Rokopisi se ne vračajo. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo — Uredništvo in upravnništvo v Ljubljani, Št. Peterska vojašnica.

Verujemo in pričakujemo!

Leta 1936. smo v januarški številki »Vojnega Invalida« med drugim zapisali:

Stanje, ki je napravljeno s skrajno slabim invalidskim zakonom iz leta 1929., je nevzdržno. Nujno ga je treba popraviti. Delamo naprej z vso paro. Vsi smo na nogah, prijemamo za kljuko, interveniramo, dokazujemo in predsednik Središnjega odbora Udruženja z načrti zakona dokazuje, kako se da vkljub vsemu rešiti to perečo narodno in socialno vprašanje. Predložili smo strokovno izdelan in utemeljen predlog. To prizadevanje Udruženja, močne naše organizacije, ni bilo zaman. Prvi korak je storjen. Središnji odbor Udruženja je bil obveščen, da se je kraljevska vlada odločila za novi invalidski zakon.

Marca meseca je »Vojni Invalid« in »Ratni Invalid« med drugim zapisal in kriknil:

Narodna skupščina zaseda. Zboruje, se krega. Invalidski zakon in njegovo zboljšanje pa ponižno čaka nekje.

Apeliramo na narodne poslance, da skrbijo in delajo, da se invalidski zakon postavi na dnevni red Narodne skupščine čim prej in da se izvrši že enkrat narodna dolžnost.

Junijska številka »Vojnega Invalida« je konstatirala, da je bila vsemu v Narodni skupščini naposled izglasovana Uredba, ki naj bi nekoliko popravila invalidski zakon. Krik vojnih žrtev je vsekakor nekoliko zamajal trdost birokracije »Invalidskega Kosova«. Ni bilo sicer kdo ve kako pomagano, ali korak je bil storjen. Hrust ne pade z enim zamahom sekire. In takrat je »Vojni Invalid« zapisal:

Ta rešitev naj bo le prvi korak. V bodoče treba stopiti krepkeje, močnejše, odločnejše, da se reši to težko, moreče, nečastno vprašanje vojnih žrtev.

Decembrska številka »Vojnega Invalida« je poročala o posvetitvi invalidskega doma v Nišu. Delegat Oblastnega Udruženja je bil tudi navzoč. Gospod minister Dragiša Cvetković je pred mnogimi odličniki, državniki, ljudstvom in vojnimi žrtvami iz Niša in od drugod govoril:

»Kot minister invalidov moram konstatirati, da se naša država še ni oddolžila za dolg, ki ga dolguje vojnim žrtvam. Invalidski zakon iz leta 1929. je vzel tisto, kar jim je bilo dotedaj dano. Ta zakon je naredil vojnim žrtvam največjo krivico. Mi moramo to vprašanje rešiti. Spraviti ga moramo z dnevnega reda. In to bom storil. Rešil bom to vprašanje kakor treba, da bodo vojne žrtve dostojno odškodovane za svoje trpljenje in da bodo čutile, da jim je domovina hvaležna. Mi moramo pokazati, da se tistim, ki so ustvarili našo državo, ta država zahvaljuje. Jaz kot minister bom delal in skrbel, da se to vprašanje reši in da se vojnim žrtvam da vse, kar potrebujejo, da bo mlada generacija videla, da je država dala ustvarjajočim, kar so zaslužili.

Sam sem prepričan, kako je invalidski zakon iz leta 1929. krivičen, kako je žalil zaslužene žrtve države. Sporazumno s kraljevsko vlado je določeno, da se ta zakon že v teku prihodnjega leta nadomesti z novim, pravičnejšim zakonom.

Leta 1937. je v januarški številki »Vojni Invalid« poročal, da je finančni minister v svojem ekspezeju v Narodni skupščini rekel, da je v naši državi pod pritiskom odredb invalidskega zakona iz leta 1929. nekoliko več kakor 16.000 vojnih invalidov. Poceni je bila izvojevana Jugoslavija.

Minister Dragiša Cvetković je na banketu v Nišu na zdravico predsednika Središnjega odbora Udruženja izjavil:

»Vojne žrtve bodo dobile dober invalidski zakon vsaj do jeseni 1937.«

V Vranju je na nekem zborovanju minister Dragiša Cvetković govoril:

»Vmes je tudi vprašanje invalidskega zakona. In to vprašanje je v tem: Ali je za kralja in domovino zaslužen samo tisti invalid ali padli bojevnik, ki ni siromašen, to je, ki ne plačuje davka nad 120.— Din? Topovska krogla ali krogla iz puške ni vprašala, preden je zadela: Ali plačuješ davka pod 120.— Din ali nad 120.— Din? Zadela ga je, ne da bi se prej informirala.

Moralno in vidno priznanje vojne žrtve in gmočna nagrada, pa četudi najskromnejša, ker ni več mogoče, da bi se vrnilo ugaslo življenje, zacelile rane in povrnilo udi, se mora vsaj v prvi 20-letnici osvoboditve in združenja Srbov, Hrvatov in Slovencev v Jugoslavijo dati vojnim žrtvam, ne glede na to, ali je kdo bogat ali je siromak. Za ti dve strani vprašanje davka ne sme in ne more igrati nobene vloge. Pri tem pa se mora dati tisti vojni žrtvi, kateri invalidnina ne bi zadostovala niti za najskromnejše dostojno življenje, za domovino in za vsakega državljana zaslužnega tvorca in žrtvovalca življenja, iz raznih socialnih pomoči to, kar neobhodno potrebuje.

18., 19., 20., 21. in 22. junija 1937 je bil v Beogradu Invalidski parlament — XII. redni kongres Udruženja. Navzoči so bili vsi državniki, dostojanstveniki, zastopniki drugih držav. Med pozdravnim govorom je predsednik kongresa med drugim govoril:

»Zahtevamo, da se zakon iz leta 1929. ukine in izda pravičen, human in socialen invalidski zakon. Zahtevamo, da se vojnim žrtvam vsaj h koncu njihovega bednega življenja da to, kar se nam je vzelo v začetku. Zakon iz leta 1929. je uničil vse zveze zavarovanja vojnih žrtev, odrekel vsa priznanja za žrtve, ki so jih morali doprinesiti na branik domovine in za našo Jugoslavijo. Apeliram na gospode zastopnike vseh vrhov, ministrstev, državnikov, odločujočih faktorjev, da nam pomagajo narediti nov, pravičen, socialen in human invalidski zakon, in da se to za državo tako kočljivo in pereče vprašanje, četudi pozno, zadovoljivo reši. V vas, gospodje, je moč, ki to lahko stori, ki ve, kako najti brez posebnih bolečin sredstva, da se zacelijo rane, ki jih je zadal invalidski zakon iz leta 1929. Prosimo zastopnike oblasti in vseh društev, da stoje na strani naše borbe, da bo slišal njihov glas za to perečo socialno vprašanje, ki sega tudi v pojmovanja naraščajoče generacije, kaj in kako se priznava žrtv za domovino.

V imenu ministrstva socialne politike je govoril šef njegovega kabineta gospod Hofmanović in med drugim sporočil:

»Minister je že določil, da se bo sestavila komisija, ki naj pripravi novi invalidski zakon. Težki so vaši dnevi, vi nosite težek križ. Vi ste junaki, združeni v vzgledni enotnosti, da se vam moramo diviti. In kakor vidite, invalidski zakon se dela.

»Ratni Invalid« je meseca avgusta 1937 med drugim poročal:

V razgovorih, ki smo jih imeli pred nekoliko dnevi z gospodom ministrom vojske in mornarice, smo poudarili, da je mogoče, z ozirom na današnjo finančno situacijo, ki je v naši državi, in poleg dobre volje odločujočih, poskrbeti dovolj sredstev za pravilno in pravično rešitev invalidskega vprašanja. Gospod minister je rekel, naj se mu da izdelan načrt, ki bi se potem lahko sprejel in uveljavil.

To bomo tudi naredili. Pred nami namreč leži že material, pripravljen za državno komisijo, ki je

določena, da izdela načrt novega invalidskega zakona. Tej komisiji bomo predložili vse predloge, ki bi preskrbeli finančna sredstva, ki so potrebna za dober in pravičen invalidski zakon.

Oktobrska in novembrska številka »Vojnega Invalida« je priobčila idejni načrt novega invalidskega zakona, ki je bil baza državni komisiji za izdelavo invalidskega zakona. Slovenska javnost se je zganila. Iz vrst slovenskih županov smo prejeli dopis, ki je med drugimi govoril:

Župani ljubljanskega okraja so se z vprašanjem vojnih žrtev prav resno ukvarjali na svojem sestanku dne 3. oktobra 1937. Bridka krivica je, če so danes zelo mnogi invalidi in vojne vdove enaki z navadnimi občinskimi reveži. Po zdravni sodbi županov zahteva ponos slehernega naroda, sleherne države, da v najpopolnejši meri skrbi za življenjsko existenco vsakemu svojemu udu, ki je v vojni in zaradi vojne postal invalid. Samo pomanjka-

Misel Vidovega dne

»Slovenec« je dne 28. junija zapisal:

Najslavnejši dogodek v življenju Grkov, ki ga bo človeštvo ohranilo v spominu, četudi bi se pozabila vsa zgodovina tistih časov, je junaška smrt štiridesetletnega Spartancev pri Termopilah, kjer so, braneč vrata v Grčijo pred desetkrat večjo armado perziškega kralja, drug za drugim padli za domovino. Njihov spomenik je spominjal vsakega mimoidočega na veličino njihove smrti z napisom, ki ga je sestavil pesnik Simonides: »Potnik, če prideš v Sparto, oznani tam, da si nas videl ležati tu, kakor je velel domovine ukaz.« Smrt za druge je poveljeval sam Sin božji, naš učenik Jezus Kristus, na zadnji večerji, ko je govoril o ljubezni, ki nas mora družiti, rekoč: »Večje ljubezni nima nihče, kakor je ta, da kdo dá svoje življenje za svoje prijatelje.« In nemški filozof, čigar stopetdesetletni jubilej rojstva je svet slavil letos, je dejal: »Kdor gre v smrt za domovino, ta se je osvobodil prevare, ki bitje omejuje na lastno osebo; on tako rekoč svoje bitje razširi na vse svoje rojake, v katerih živi dalje, na vsa bodoča pokolenja, za katera dela, in smatra smrt kakor utripanje oči, ki ne preukine gledanja; kakor priroda žrtvuje manj važno, da ohrani, kar je večjega pomena, tako zahteva kategorični imperativ, da se človek žrtvuje za vse veliko, za sobrate, za domovino.« Res — nič ni veličastnejšega, nič trajnejšega pomena, nič zmagovitejšega, kakor je heroična smrt za domovino, za dedno vero in večno božjo postavo, za lasten narod. Le narod, ki dostojno časti sinove, padle za njega blagor, je vreden slavnega življenja in velike bodočnosti.

Nemški državnik je v dnevih spopitve Avstrije z Nemčijo na Dunaju spregovoril:

»Država, ki pozablja na tiste še žive vojne žrtve, ki so za njo žrtvovali svoje vse, taka država ni vredna, da obstoji.

In »Slovenec« piše dalje:

Jugoslovanski narodi, znani po globini svoje srčne omike, ki o njej priča bogato ljudsko pesništvo, so se vedno s posebno ljubeznijo spominjali svojih pokojnikov, najbolj pa junakov, ki so pustili svoje življenje v boju zoper sovražnika, ki si je želel zaslužiti naš rod in zemljo. Naj so po imenu znani

ali ne, v jugoslovanski junaški pesmi, ki so jo peli guslarji od roda do roda, so živeli in živijo dalje kot slavne žrtve za svoj narod in njega svobodo. Z največjo slavo pa so med Jugoslavlani ovenčani, ki so pred petsto devet in štiridesetimi leti na praznik sv. Vida padli v boju zoper turške osvajalce v bitki na Kosovem polju, kjer je bil od azijskega navalas pokosen cvet srbskega naroda, Vse življenje srbstva se je odslej osredotočevalo okoli smrti teh junakov, tej veličastni žrtvi je bilo posvečeno vse, kar je srbski narod v štirih stoletjih neprostovoljnega suženjstva čutil in snoval, misel, da je treba to žrtve odkupiti s tiho in vztrajno pripravo na končno osvoboditev, je usmerjal bitje in žitje slehernega Srba. To je sentvidovska misel, ki pa ni obogatevala samo življenja bratskega srbskega naroda, da je bilo ena sama žrtve za dosego svobode in dostojnejše bodočnosti, ampak je vzpodbujala tudi ostale Jugoslavoane, da so svoje politično delovanje in kulturno ustvarjanje usmerjali k svoji neodvisnosti in bratovski skupnosti.

Sadovi ideje Vidovega dne so danes dozoreli v svobodo skoraj vseh Jugoslovanov pod enim kraljem in državo.

Mi, preostali bojni tovariši padlih junakov, katerih roke, noge, oči, kri, zdravje je ostalo na bojiščih, mi, vdove po padlih junakih — možeh naših, mi otroci po padlih očetih-junakih, mi, očetje in matere po padlih sinovih-junakih — kako pa je z nami in kako bo z nami? Osem let živimo v prokletstvu — kakšna je za nas misel Vidovega dne?

Beograjska »Politika« od 29. junija 1938 poroča:

»Na vrhu Avale, obsejane s soncem, skromno in v tišini, je bil izvršen včeraj (na Vidov dan, op. pisca) svečani čin... V veličastni granitni dom so bile položene kosti neznanega junaka. V jeseni bo ta spomenik blagoslovljen in odkrit na najbolj slovesen način.

In z nami, vojnimi invalidi, bojnimi tovariši padlih, vojnimi vdovami, sirotami in starši padlih — tudi takorekoč neznani do danes — kako bo z nami?

Kako bo s spomenikom za znane junake?

Ali bo ta spomenik, čakajoč pred Narodno skupščino — tudi na jesen slovesno razglašen, odkrit in blagoslovljen?

nje prave časti in ljubezni do naroda in države more roditi tako pozabljenost na vojne žrtve.

In 420 slovenskih županov in občin ter mnogo drugih društev, korporacij in zvez je pisalo pisma državnikom, narodnim poslancem in odločujočim faktorjem, da naj se takoj pristopi k redakciji novega invalidskega zakona. »Vojni Invalid« je v svojih številkah od decembra 1937 pa do marca 1938 priobčeval izvlečke iz teh pisem in poročal o vsem gibanju vse slovenske in jugoslovenske javnosti za novi, pravičen in dostojen invalidski zakon.

Oblastni odbor je izdal dve znameniti knjigi: »Beseda o zaščiti vojnih žrtev« s slikami in primeri krivic, ter krik groze »Grobni tuljaci«. Obe knjigi sta bili razposlani vsem občinam, vsem župniščem, vsem šolam, vsem uradom po celi Sloveniji, Središnji o. Udrugi pa je izdal celo 6 brošur, ter jih razposlal tudi vsem bivšim in sedanjim ministrom in odločujočim faktorjem. Atmosfera za novi invalidski zakon je bila na višku. Vse je govorilo o njem. Vse ga je zahtevalo. Le v Narodni skupščini narodni poslanci niso spregovorili kdo ve kakšne pomembne besede.

V novembru mesecu je minister socialne politike in narodnega zdravja imenoval državno komisijo za novi invalidski zakon. V nji so bili trije zastopniki Udrugi. Med drugim je minister Dragiša Cvetković tej komisiji naročil, naj dobro preštudirajo sedanje odredbe invalidskega zakona, ki so nepravične in razžaljeve za vojne žrtve, ter dodal,

da je sporazumno s kraljevsko vlado sklenil, da novi zakon še tekom letošnjega leta nadomesti z novim, pravičnejšim.

Komisija je delala. Prišel je februar.

Komisija je delala še vedno.

Vera v nas, hranjena z vsemi temi raznimi obljubami ministra in drugih, je živela, živela v kljub že neštetim bridkim razočaranjem v prejšnjih letih.

V marcu je takorekoč ves slovenski narod zahteval uzakonitev že izdelanega načrta novega invalidskega zakona. Vse občine, vsa društva, vse zveze, korporacije, vsi krajevni odbori Udrugi so pisali državnikom, narodnim poslancem, odločujočim faktorjem, da naj bo novi zakon uzakonjen za praznik Kristovega vstajenja, da bo tudi vstajenje za vojne žrtve, da bodo velikonočni zvonovi peli alelujo tudi vojnim žrtvam.

Vršla so se zborovanja vojnih invalidov po Krajevnih odborih. Na vseh teh zborovanjih je bil krik po novem invalidskem zakonu. Na vseh teh zborovanjih so bili zastopniki oblasti, javnosti, društev, odličnikov — in vsi so bili solidarni s krikom vojnih žrtev.

Poročila iz Beograda so kazala, da bo uslišan ta krik javnosti in vojnih žrtev. Pri budžetni debati v Narodni skupščini in v senatu so nekateri narodni poslanci se dotaknili tudi novega invalidskega zakona. Minister Dragiša Cvetković je naglasil, da je načrt pripravljen in bo predložen Narodni skupščini. Povedal je celo glavne poteze tega načrta, govoreč:

»Invalidsko vprašanje še vedno pomeni velik problem v oblasti socialne politike. In ta problem se mora definitivno rešiti. Radi tega sem imenoval državni odbor, kateremu sem naročil, da izdela projekt novega invalidskega zakona, s katerim bi se naj snelo z dnevnega reda invalidsko vprašanje v naši državi. To delo je že končano. Glavne odlike tega načrta so v tem, da je zakonita pomoč namenjena širokim slojem prizadetih in tudi nekoliko povečana od dosedanje. Predvidene so tudi večje pravice za zdravljenje in za druge pravice za dosego raznih ugodnosti. Itd.«

Burno odobravanje, kakor glasi poročilo, je sledilo temu govoru ministra Dragiša Cvetkovića.

Narodna Skupščina je odšla na počitnice.

Invalidski zakon je obležal pri ekonomskem svetu ministrov.

Ostrmeli smo. Vsi, kar nas je vojnih žrtev po vsej Jugoslaviji in vsa javnost, ki je dobre volje, smo ostrmeli.

»Ratni Invalid« je skušal potolažiti razburjenje. V svojem uvodniku je apeliral na strpljivost in med drugim zapisal:

»Donošenje invalidskog zakona je osigurano!«

Verjeli smo, da bosta na Vidov dan padli dve zavesi, da bosta odkrita dva spomenika, padlim in živim junakom.

Skupščina ni bila sklicana. Spomenik Nepoznanemu junaku na Avali tudi ne bo odkrit na Vidov dan. Tudi on mora čakati.

»Ratni Invalid« od 19. junija 1938 piše v svojem uvodniku, da je bila delegacija Središnjega odbora Udrugi pri ministru Dragiši Cvetkoviću preden se je odpeljal v Ženevo. Minister Dragiša Cvetković je rekel:

»Mogu vam samo toliko reči, da će se najdoonije do oktobra meseca doneti novi invalidski zakon.«

In »Ratni Invalid« dostavlja, da je to druga in ena najvažnejših izjav, ki jo je dal minister socialne politike in narodnega zdravja glede določenega časa za uzakonitev novega invalidskega zakona.

»Slovenec« od 24. junija 1938 pa piše v svojem uvodniku »Tri leta vlade dr. Milana Stojadinovića« med drugim sledeče:

Prosvetni večer – akademija Oblastnega odbora udruženja vojnih invalidov

V sredo, 22. junija 1938, je ljubljanska radiopostaja prenašala prireditve akademije Udrugi vojnih invalidov po vsem svetu. Bilo je prvič po dolgih letih, ko nas je poslušal svet.

Krajevni odbori so vsepovsod organizirali poslušanje in poročila, ki jih imamo, pričajo, da je vse nenavadno oživelo.

Tovariš Franc Blagotinšek iz Celja piše:

»Čestitam k akademiji, tovarišu predsedniku Štefetu pa k izklesanemu predavanju. To je bila krasna domislica. Mene je tako navdušilo, da sem sedel in napisal poročilo za nedeljsko »Jutro«. Vas prisrčno pozdravlja Franc Blagotinšek.«

V nedeljskem »Jutru« od 26. junija 1938 je bilo njegovo poročilo.

Čitajte ga tudi vi:

RADIO — ŽRTVAM VOJNE

Kratka vest v časopisih: »V sredo 22. t. m. akademija vojnih invalidov« — prenos po radiu. In oni pozabljeni, ki so še doživeli dvajseto leto trpljenja, so prosili dobre ljudi, ki posedujejo radio aparate, in prisluhnili so valovom radia. Malokdaj je bilo toliko poslušalcev ob radio-aparatih in malokdaj iz vseh in najnižjih plasti naroda. Poslušali so ti pozabljeni zidarji temeljev Jugoslavije in oči so postale solzne — po tolikih letih vendar enkrat! Poslušali so razžaljeni in obupani. Poslušala je zvoke vojna vdova. Solzna se je opirala na svojega sina, ki je danes pri njej lep in močan, na dopustu v častni uniformi jugoslovenske vojske. Mati ob njem pa ni zato »nemoralna«, ona je svetnica, ker ga je vzgojila v dobrega državljana in ponosnega vojaka.

Kdo bi naštel vse take in enake prizore, ki so se odigrali v sredo zvečer ob radijskih sprejemnikih širom naše ožje domovine. Kakor silen krik je bilo predavanje Matka Štefeta, krik tisočev vojnih žrtev po pravici.

Kakor tolažba pozabljenim so se razlivali po radiu glasovi orkestra, pevec in naših umetnikov, ki so pokazali, da miso veliki samo po umetnosti, temveč tudi po duši in srcu. Zato so ti glasovi zapluli globoko v srca ponižanih in razžaljenih. Izzvali so novo upanje — upanje, da se povrnejo oni časi, ko je narod navdušeno pozdravljaval novo zgrajeno Jugoslavijo, in burno vzklikal zidarjem, ki so njene temelje s krvjo cementirali. Ali je že kdo občutil, v kako čudovito tesni zvezi

Stanje naših invalidov je nezno. Vlade so druga za drugo krpale invalidsko postavodajo in druga za drugo okrnjevale pravice invalidov, ki so nazadnje ostali skoraj brez pravic, nagi in goli in lačni. Tudi tega vprašanja se je lotila sedanja vlada ter je sklenila izdelati nov invalidski zakon, ki naj vsaj nekoliko popravi krivice, ki so se zgodile invalidom od strani nesocialnih režimov, ki so se sicer vedno sklicevali na svoj socializem, pa so prepuščali v bedi in lakoti najbolj nacionalne elemente, invalide. S tem hoče sedanja vlada oprati tudi sramoto, kako so prejšnji režimi plačevali dolg domovine do vojnih žrtev.

Mi verjamemo!

Mi verjamemo, da bodo obljube in izjave postale v oktobru dejstvo. Verjamemo v kljub temu, akoravno smo slišali že slično izjavo v novembru mesecu leta 1936 v Nišu, češ

s kraljevsko vlado je odloženo, da se ta zakon že v teku prihodnjega leta nadomesti z novim, pravičnejšim zakonom in da bodo vojne žrtve vsaj do jeseni 1937 dobile novi zakon.

Mi verjamemo! Če smo torej že čakali 8 let, ne čakali, ampak se trdovratno borili, bomo pretrpeli še teh 8 do 14 tednov, da se prepričamo o resničnosti vseh teh zatrdil in izjav.

je jugoslovenstvo z zaščito vojnih žrtev? Če se zanemarija eno, ugaša plamen za drugo, zato naj bo veliko oboje, ker le tako bo velik in zadovoljen tudi narod jugoslovanski! Takle invalidski radijski večer nam daje posebno upanje, da vzhaja nova velika jugoslovenska zarija, ki bo prinesla lepših dni vsem, vojnim žrtvam pa dolgo pričakovano pravico. Iskrena hvala vsem, ki so sodelovali na tej akademiji in tako pokazali, da se hoče Jugoslavijo v tem pogledu uvrstiti med velike, napredne narode, ki dajejo prvo čast svojim vojnim žrtvam.

Vojne žrtve danes čakajo, ne strpno čakajo, kdaj se bo odgrnila zavesa pred novim invalidskim zakonom. Kako dolgo bodo še morale čakati? France Blagotinšek.

Tovariš Jurak iz Novega mesta piše v imenu Krajevnega odbora:

»Sporočamo Vam glede včerajšnje »Akademije«. Program je bil zelo lep. Ugajal je vsem poslušalcem, ki jih je bilo veliko. Tudi obisk pri Vas v dvorani je bil zelo lep, kar smo sklepali iz ploskanja navzočih. Veseli nas, da ste prišli glede izdatkov na svoj račun, v moralnem pogledu pa ste zapustili zelo dober in globok vits. Godba krasna, glasen govor tov. Štefeta izbran, mestoma ganljiv in do solz pretresujoč, da smo mu zbrani v solzah pritrdjevali in klicali: »Živio Štefe!« Operna pevka in pevci, kakor tudi zbor »Sava« so bili krasno slišni, glasovi čisti kakor tudi spremljevalci na klavirju. Vsega priznanja so vredni. Recitacija »Tožba vojne invalida-slepa« Meri Duhove do solz ganljiva. Žal da so bile podnebne motnje. »Nebo se vaše naj zjasni« je bila krasna, veličastna. Bil je lep večer, ki je močno odjeknil po vsej Sloveniji. Saj je v Novem mestu poslušalo nad 500 ljudi.«

Krajevni odbor Novo mesto je namreč že nekaj dni prej razposlal po vsem mestu pisma vsem meščanom — nekaj nad 200 izvodov — ter jih opozoril na to Akademijo udruženja vojnih invalidov. Tako je takorekoč vse Novo mesto poslušalo akademijo. Uspeh je bil nepričakovan. Tvornici Kolinska in Bata sta poslali vsaka 100 Din kot priznanje za tako lep večer. Trg. g. Kobe 100 Din, trgovec in tovarn. perila g. Joško Povh 40.— Din, višji poštni kontrolor Rechberger Franc 10.— Din, g. dr. Globelnik 50.— Din, g. Kastelic Edmund 30.— Din, gđc. Rus Alojzija 20.— Din.

Župan dr. Polenšek Marijan pa je K. O. ustmeno sporočil, da je na prošnjo K. O. finančni odsek radi oprostitev plačila občinskega kuluka zadevo preračunal in sestavil svoje poročilo, ki pride pri prihodnji seji v pretres in da bodo po njegovem mnenju oproščene za bodoča plačila občinskega kuluka vse v pošteve prihajajoče vojne žrtve na območju novomeške občine.

K. O. Radovljica nam poroča, da je na vseh krajih in občinah organiziral skupine, da so pri znancih, ki imajo radio-prejemnike, poslušale. Isto nam do zaključka uredništva poročajo K. O. Trebnje, Maribor, Kamnik, Ljutomer, Ptuj, Ribnica, Jesenice, Črnomelj, Brežice, Krško, Sevnica, Višnja gora.

Tovariš St. Duh, tajnik K. O. Murska Sobota, in njegove tri hčerke, med njimi pesnica Meri, pišejo:

Dragi tovariš Štefe!

Sprejmi iskrene čestitke in tovariško zahvalo za predavanje na invalidski akademiji. Žal, da je vreme nagajalo in ostalih točk nismo mogli dobro slišati, tvoje predavanje pa je bilo čisto in razumljivo. Mišlim, da je ta večer bil velikega pomena za našo stvar.

Tovariški pozdrav! Duh.

Tov. Ivan Žabkar, tajnik K. O. Krško, je med drugim zapisal:

»Poslušal sem prenos »Prosvetnega večera vojnih invalidov«. Spored je bil zelo lep, zlasti predavanje. Poslušali so ga invalidi in neinvalidi, a vsem je izvajal solze iz oči. Želeli bi bilo več takih večerov.«

»Slovenski Narod« je drugi dan, dne 23. VI. 1938 poročal:

INVALIDI V PROSLAVO 20-LETNICE JUGOSLAVIJE

Akademija oblastnega odbora Zdrugi vojnih invalidov.

Ljubljana, 23. junija.

Snoči je bila v Delavski zbornici akademija, ki bi morala privabiti že po svoji umetnostni vrednosti številno občinstvo za mnogo večjo dvorano. Ker jo je pa priredil oblastni odbor Zdrugi vojnih invalidov, vdov in sirot v Ljubljani, organizacija, ki zastopa interese vojnih žrtev, bi človek pričakoval, da bo javnost pokazala vse razumevanje zanjo. Toda dvorana je bila komaj do polovice napolnjena. Najvišja vstopnina je bila 5 Din... Prireditve je bila prirejena kot uvod proslave 20-letnice Jugoslavije. Ali so meščani v tako plitvem odnosu do kulturnih prireditev in ali sploh ne vedo, da živi med njimi še nešteto ljudi, ki trpe zaradi posledic vojne in ki imajo pravico, da javnost na nje ne pozablja? O nacionalni mlačnosti pa niti ne govorimo.

Prireditve so se udeležili naslednji zastopniki javnega življenja in organizacij: zastopnik divizionarja podpolkovnik Gjorgje Radojković, zastopnik bana načelnik oddelka za socialno politiko banske uprave dr. Kosi, župan dr. J. Adlešič, zastopnik predsednika apelacijskega sodišča dr. Strasser, višji sodni svetnik, zastopnik Rdečega križa Starman, dobrovoljce sta zastopala predsednik J. Žagar in prof. E. Turk, rezervne oficirje E. Prinčič; nadalje smo opazili še poslanca dr. Fuxa in Rajka Turka, predsednika Združ. trgovcev V. Medena, številne udeležbe zastopnikov mošćanske bojovniške organizacije s predsednikom Rozino na čelu in zastopnika Kmetijske zbornice dr. Pergerja.

Sodeloval je veliki vojaški orkester. Dirigiral je kapelnik podpolkovnik Hercog. Godba je zaigrala za uvod Smetanovo slavnostno predigro, ob zaključku pa Jenkovo Svečano overture. Koncertni del prireditve bi zaslužil, da bi ga ocenil strokovni recenzent. Prireditve je oddajala radijska postaja in poslušalci so se lahko prepričali, da je bil koncertni del nad povprečno višino navadnih akademij. Toda tudi celotna prireditve je bila skladna in zelo skrbno prirejena. Izredno priznanje je žel moški pevski zbor pevskega društva »Save«, ki je zapel Volaričovo »Čolnčki«, Venturi-

nijevo »Vsadil sem nageljne in rože« in dve narodni pod vodstvom pevovodje Venturinija, in sicer s takšnim uspehom, da občinstvo ni nehalo ploskati, dokler niso še zapeli Procházkove »Zvezde žarijo pokojno«. Izreden uspeh je dosegla tudi operna pevka Ksenija Vidaličeva, ki je zapela Venturinijevo »Moji dnevi«, arijo iz Dvořakove opere »Rusalka« in Venturinijevo »Moje rože«. Pri klavirju jo je spremljal dirigent Neffat. Pela je z iskrenim čustvom in zasluženostjo prešla lep šopek. Med solisti je treba še omeniti lep uspeh opernega peveca Banovca, ki je zapel arijo iz opere »Prodana nevesta«, Dvořakovo »Cigansko glasbo« in Procházkovo »Zvezde žarijo pokojno«. Posebno je navdušil poslušalce baritonist Rakovec, ki je zapel dve ariji iz Verdijeve opere »Ples v maskah« in Lajovčevu pesem »Zacvela je roža«.

V resnici dramatična je bila recitacija pesmi v živi sliki »Tožba vojnega invalida-slepeca«. Pesem je napisala hči vojnega invalida Meri Duhova. Recital je I. Skuk. Prav tako je poslušalce ganila recitacija Poldi Skukove, ki je recitala Seničino pesem »Nebo se vaše naj zjasni«.

Po uvodni koncertni točki je predaval o nacionalno-obrambnem pomenu invalidskega vprašanja predsednik oblasnega odbora invalidske organizacije Matko Štefe. Kdor je slišal to predavanje, se je moral zamisliti. V njem je bila tožba nad nepopisnim trpljenjem vojnih žrtev, obtožba nad krivicami, ki se še vedno gode invalidom, bojevnikom za svobodo, nacionalno državo in iz njega je izzvenelo svarilo, da je za postavljanje vojnih žrtev najbolj učinkovito sredstvo za rušenje domoljubja in narodne obrambe. Predavatelj je opozoril, kako skrbje za vojne žrtve drugje, da si n. pr. v Franciji štejejo v čast, ako je njihov tovariš vojni invalid. Opisal je ves razvoj, kako je prišlo do sedanjih bede vojnih žrtev pri nas in končno do osnutka novega invalidskega zakona.

Slovinci smo se dobro zavedali tik po vojni velikega pomena zaščite in preskrbe vojnih žrtev. Tedaj so skrbeli za njihovo zaposlitev; ustanovili so komisijo za preskrbo vračajočih se onemoglih bojevnikov; prirejali so tečaje za invalide, da so se izvežbali v posameznih poklicih; za tuberkulozne invalide so kupili Golnik in za onemogle Shemalovo vojašnico v Celju — obe poslopji sta še vedno last fonda za preskrbo vračajočih se onemoglih bojevnikov, čeprav ne služita prvotnemu namenu.

Po invalidskem zakonu l. 1929. je izgubilo zaščito 142.340 vojnih žrtev. Za invalide je bilo namenjeno na osebni vojni škodi, invalidskem davku in drugih prispevkih v zadnjih 18 letih 7.580.000.000 Din, izdali so pa zanje le 3.601.000.000 Din. V Sloveniji je bilo v 18 letih prihranjenih na invalidskem davku 76 mil. 507.375 Din.

Letos je 20-letnica Jugoslavije. Na Avali vstaja veličasten spomenik neznanemu vojaku in vsem padlim. To bo spomenik mrtvim in padlim bojevnikom-junakom. Drugi spomenik — še živečim vojnim žrtvam — pa čaka pred narodno skupščino... Ko bo padla zavesa z obeh spomenikov, bo vstala Jugoslavija v vsej slavi in veličini — ob 20-letnici osvoboditve in zedinjenja in ves svet se ji bo s spoštovanjem poklonil.

»Slovenski dom« od 24. junija 1938 je zapisal:

LEPA AKADEMIJA VOJNIH INVALIDOV

Ljubljana, 24. junija.

V torek zvečer je oblastveni odbor Udruženja vojnih invalidov, vdov in sirot v Ljubljani priredil lep Prosvetni večer v dvorani Delavske zbornice, kot uvod k praznovanju dvajsetletnice Jugoslavije.

Prireditvi so prisostvovali številni občinski, med drugimi zastopnik

bana g. načelnik dr. Kosi, župan g. dr. Adlešič in zastopnik poveljnika divizije podpolkovnik Radojkovič.

Spored tega večera je bil zelo pester. Najprej je zaigral veliki orkester 40. pešpolka Smetanovo »Slavnostno predigro«, nato je stopil na govorniški oder predsednik OOUVI g. Matko Štefe. Govoril je o nacionalno-obrambnem pomenu invalidskega problema. Iz njegovega predavanja je izzvenela prošnja: »Pomagajte ubogim invalidom, vdovam in sirotam!« Pri nas premalo skrbe za invalide in za tiste, ki so ostali nepreskrbljeni, ko jim je bojna vihra vzela može, očete in sinove, ki bi jim sedaj lahko pomagali. Stanje invalidov je naravnost obupno od leta 1929. dalje, ko je bil narejen nepravilni invalidski zakon. Ta vlada ima v načrtu novega, ki bo mogoče dovoljen. Nepopisna beda je med invalidi na deželi. Ubogi mali kmeti, kočarji in viničarji so brez vsega. Sedaj morajo od l. 1929. plačevati davek, čeprav ne dobivajo invalidnine. Na vsak način je treba kaj ukreniti. Zavedati se moramo, da so kosti vseh padlih slovenskih junakov v temeljih naše Jugoslavije. Kaj govore Judenburg in koncentracijska taborišča, opletena z bodečo žico? Doberdob, Soča, Piava... Povsod so naši fantje padali za novo domovino.

Za tem je ljubljanski pevski zbor »Sava« zapel nekaj pesmi. Dirigiral je g. Venturini. Operna pevka Ksenija Vidali je ob spremljevanju kla-

virja zapela Venturinijevo pesem »Moji dnevi«, arijo iz opere »Rusalka« in »Moje rože«. Ivan Skuk je recital »Tožbo vojnega invalida-slepeca«. Baritonist Rakovec je zapel nekaj pesmi. Tudi operni pevec g. Banovec je zapel nekaj pesmi.

Gotovo je najbolj vplivala pesem »Nebo se vaše naj zjasni«, ki jo je recitala g. Poldi Skukova. Za zaključek je zaigral veliki orkester 40. pešpolka Jenkovo »Svečano uverturo«.

Res je, kakor je recitala g. Poldi Skukova: Invalidi, vi ste verovali v pravico. Ali ste jo našli? Kdaj se vam zjasni nebo?

Akademijo je obiskalo številno občinstvo.

*

Bil je torej lep večer, pomemben večer, in javnost, nenavajena glasu vojnih žrtev, je ostrmela, prisluhnila.

Dvorana Delavske zbornice, v kateri je bila akademija, res ni bila polna. »Slovenski Narod« pravilno konstatira. Dvorana lahko prejme 400 oseb, v sili celo 500 oseb. Bilo pa je le nekaj nad 250 oseb. Da ni meščanstvo napolnilo dvorane nič ne rečemo. Bilo je častno zastopano. Ali da ni bilo ljubljanskih vojnih invalidov in vdov — razen nekaj častnih izjem — to pa zamerimo. Kaj tako razumete, ljubljanski vojni invalidi in vdove, delo organizacije za Vašo dobrobit? Vam je žal 2, 3 Din vstopnine? Da, če zaslutite podporo, če kaj za sebe potrebujete, o, takrat se Vas vidi, takrat ne štedite nog — drugače pa ste kakor mrličji.

-nk.

Za ugled vojnih žrtev

Usmiljenje daje miloščino, ugled pa si pribori tudi pravice. To je neusmiljena resnica, katero vojne žrtve vsaki dan trpe, kajke občutimo. Vojne žrtve so tu in tam zbudile nekaj usmiljenja, zato jim je bilo naklonjeno tudi malo bore miloščine. Ugleda, ki so ga sicer s svojo krvjo zaslužile, pa nimajo in zato jih je tudi pravica prezrla. Koliko se je ves čas po vojni storilo v javnosti, da se vojnim žrtvam ugled vzame in jih postavi na eno zadnjih stopenj človeške družbe. In kako malo je bilo takih prilik, v katerih je bila priznana vojnim žrtvam v človeški družbi tista stopnja, ki so si jo prislužile s krvjo in s svojim trpljenjem za blagor domovine.

Oni redki primeri, v katerih se daje vojnim žrtvam zasluženost in primerno priznanje in spoštovanje v današnji družbi, so kakor topli žarki v ostrem zimskem mrazu. Tak topel žarek je v preteklih mesecih prisiljal iz mladinske revije »Naš Rod«, ki je mladinski list mesečnik za našo mladino ljudskih in nižjih srednjih šol. V tem listu je izhajala mladinska povest »Velika tekma«, v kateri je pisatelj Arnošt Adamič določil posebno lepo in plemenito vlogo vojnemu invalidu Srakarju. Pisatelj pripoveduje v tej povesti ljubko in izredno vzgojno o delovanju nogometnega kluba »Solatarjev«, katerega sestavljajo mladi dečki iz predmestja. Malo je tako jedrih in vzgojnih mladinskih pripovednih spisov, kakor je ta »Velika tekma«.

Pisatelj je v prvih poglavjih prikazal nered, netovarištvo in razdor v klubu »So-

latarjev«, saj to so tudi glavni grehi današnje družbe in vseh njenih odtenkov. Po težkih bojih pa je nastopilo v klubu čiščenje in očiščenje, pravo tovarištvo, disciplina in poštovanost posameznika do celote. Vse to je pripeljalo klub Solatarjev po veliki tekmi k častni zmagi. Duševni vodja tega preroda iz slabega v dobro pa je bil nekdanji nogometaš, stari Srakar, vojni invalid brez noge. Ta mladinska povest vzgaja mladino v dobre tovariše, v plemenitosti in vztrajnosti, in kar se doslej v našem slovu še ni zgodilo, vzgaja jo tudi spoštovati vojne žrtve. Ni to tako brez pomena, da bo morda marsikdo zganil z rameni. Ako bo mladina vzgojena tako, da bo spoštovala žrtve za domovino, bo tudi ona brez pomisleka sposobna za žrtve za domovino, če bi bilo to kdaj potrebno! Ako pa se bo učila mladina gledati v teh žrtvah manj vredne člane človeške družbe, potem tudi sama ne bo sposobna nikakih žrtev za domovino. Ravno na to javnost in odločujoči tako radi pozabljajo in Bog varuj, da bi temu grehu tudi kdaj sledila kazen!

»Velika tekma« pa nudi lep užitek tudi odraslemu in izbirčnemu čitalcu. Vojni invalidi, ki so očete, in matere vojne vdove, ki si lahko pritrčajo dva dinarja na mesec, naj naročijo pri domačem šolskem vodstvu »Naš Rod« svojim otročičem v veliko veselje in še v večjo vzgojno korist. Pokažimo, da smo vredni večjega spoštovanja!

France Blagotinšek.

Občni zbor invalidske zadruga »Vzajemna pomoč«

Dne 19. junija t. l. je imela invalidska kreditna in gospodarska zadruga »Vzajemna pomoč« svoj redni občni zbor. Lepo sliko delovanja je pokazal občni zbor. Zastopana je bila predpisana večina članov. Vsi krajevni odbori so poslali svoja pooblastila. Bil je zastopan tudi organizator zadruga, Oblastni odbor.

Predsednik, tov. Osana, je ob 10. uri dopoldne otvoril občni zbor. Podal je poročilo uprave, iz katerega se je videlo, da je bila zadruga zelo zaposlena. Bilo je namreč v preteklem društvenem letu izdanih posojil za 279.786 Din 85 par. Mnogo prosilcev je moralo biti neuslišanih, ker je primanjkovalo gotovine. Je še namreč precej gotovine pod zaporo.

Za nadzorstvo je poročal tov. Plehan, govoreč: »Delo zadruga je bilo vestno nadzorovano in se je vršilo lepo, vestno in sigurno.« Predlagal je uprav-

nemu odboru pohvalo, ki je bila soglasno sprejeta.

Prečitan je bil zapisnik zvezinega revizorja, ki ravnotako ugotavlja najlepši red. Vendar pa je v revizijskem zapisniku pripomnil o gospodarski panogi zadruga, ki bi jo naj, po predlogu enega člana nadzorstva, tov. Štefeta, zadruga upoštevala, češ, zadruga naj tudi pomaga vojnim žrtvam, ker je invalidska zadruga, tudi na gospodarskem in socialnem polju, odklonilno. Revizor je pripomnil, da ne priporoča gospodarskih akcij, ker bi omajale kreditno možnost zadruga.

K tej pripombi se je oglasil tov. Štefe, ki se je za to reč vedno in najbolj potegoval. Rekel je, da je trdnost in kreditna možnost zadruga stvar zadruga same in invalidskega združenja, ne pa revizorja. Oblastni odbor Udruženja je zadrugo ustanovil, jo kreditiral in zato bi se moral izvajati tudi gospodarski in

socialni njen namen. To misel je izrazil že 10 let pri vsaki priliki, samo razumeti se ga ni hotelo ali ni znalo. Zadruga je bila ustanovljena zato, da bi koristila tudi članom v gospodarskem in socialnem oziru.

»Mi potrebujemo lastno streho«, je rekel tov. Štefe. »Potrebujemo jo zato, da bi imeli v Ljubljano prihajajoče vojne žrtve, naši člani, zavetišče, da bi bili naši prostori pod lastno streho in da bi tudi naša protezna delavnica ne bila odvisna od najetih prostorov. Tudi bi se naj nudila invalidom in družinam potrebna okrevanja. Seveda, s pomočjo države, samouprave in Narodnega invalidskega fonda. Če bi se temu smotru posvetilo dovolj pažnje in razumevanja, bi to že lahko imeli.«

Predsednik zadruga, tov. Osana, je odgovarjal, da je bilo gospodarsko vprašanje večkrat v debati. Vsi so se zavedali te koristi. Večina pa se ni mogla odločiti za potrebne investicije. V začetku je zadruga imela le 130.000 Din razpoložljivega denarja, vse drugo pa je bilo v posojilih. Preskrbeti domove in zdravilišča je dolžnost države in Narodnega inv. fonda. Dobro bi bilo, če bi mogla zadruga pri tem kaj storiti, ker država ni nič storila, toda denar je zamrznjen in ni bilo mogoče o tem sklepati.

Nato je bil sprejet računski zaključek in je sledila točka: Nova zadruga pravila. Izšel je nov zadrugi zakon, ki je predpise precej izpremenil. Tekom dveh let se imajo vse zadruga po njem preustrojiti ali pa prenehati. Zakon tudi naša zadruga ne dopušča več, da bi bila kreditna in obenem gospodarska. V tem oziru bi morali biti odslej dve zadrugi. Po novih pravilih se imenuje naša zadruga sedaj: »Vzajemna pomoč«, kreditna zadruga z omejenim jamstvom. (Zakaj ne »invalidska kreditna zadruga«? — Op. ur.) Kar se tiče deležev, članarine, obresti, ostane za člane pri starem, le v drugih ozirih je več izprememb, nekatere celo niso zadovoljive, toda so vezane na novi zakon, n. pr. glasovanje pri občnih zbiorih, posebno o obstoju ali razdružitvi itd.

Pravila, ki so bila že prej točno predelana in od zveze apróbirana, so bila na občnem zboru sprejeta in bodo sedaj registrirana. Odbor je ostal za bodoče leto stari.

URADNE URE V LJUTOMERU ima Krajevni odbor Ljutomer vsako 1. in 3. nedeljo v mesecu in vsak četrtek v Ljutomeru.

URADNE URE V GORNJI RADGONI ima Krajevni odbor Ljutomer vsako 2. in vsako 4. nedeljo v mesecu v Gornji Radgoni.

Opozarjamo vse naše člane in članice in vojne žrtve sploh, da g. Matej Mir, trafikant v Gornji Radgoni nima nobenega pooblastila, da bi zastopal Udruženje vojnih invalidov, pobiral članarino ali sploh delal kaj za vojne žrtve.

Oblastni odbor Udruženja vojnih invalidov.

Knjige mladinske matice

Letošnja izdaja, 3 knjige, izvrstno čtivo. D. Ravljenov »Grajski vrabec« v stihih se čita takorekoč z enim dihom. Smrekarjeve ilustracije zraven pa ponazorijo še boljše pripovedovanje. In začne človek čitati še z nova. In vstaja pod njim življenje vrabca, ki je nekako zelo podobno njemu in mnogim, tudi nekakšnim Grajskim vrabcem. Iz prijetne, poredne šegavosti zgodbe se nehoti vidi v ogledalu današnje »človeške« kulture.

V. Winklerjev »Ribičev Gregec« se kosa z »Grajskim vrabcem« — častno kosa — in moj fant, ko ga je prebral je rekel: »Očka, to moraš pač čitati. Imenitno!«

In sem čital. Čitajte tudi vi, ki še niste. Bogastvo je v tej zgodbi. Ilustracije M. Sedeja se prilegajo.

O. Hudalesova »Zgodba o bombažu«, ni povest. Ali bolje, to je povest resnice in žuljev, povest trpljenja in ustvarjanja.

Fr. Miheličeve ilustracije še to povest izpopolnjujejo.

Knjige »Mladinske Matice« so brez vse hvale — dragulj slovenske književnosti. -nk.

Popravek k članku »Važna razsodba«, ki je bil priobčen v aprilski (št. 4.) številki »Vojnega invalida«, tičoč se mirnodopskih invalidov.

V 3. odstavku razsodbe državnega sveta, v 5. vrsti mora stati »§ 106« in ne § 166.

Naše gibanje

Krajevni odbor Celje poziva danes zadnjikrat svoje doli navedene člane in članice, da se sigurno v teku meseca avgusta, in sicer do 20., zgledajo v pisarni in prinesejo s seboj sliko — sme biti tudi stara — in plačajo 3 Din, da se jim izstavi članska knjižica.

Novi zakon se nam obeta okrog oktobra meseca. Do takrat moramo imeti vse člane v redu. Novi zakon namreč določa, da mora biti vsakdo član, ki invalidnino ali invalidsko podporo prejema. Zato je v interesu vsakega posameznega člana, da ima knjižico kot člansko izkaznico, ker drugače ni član in bi ga morali iz članstva črtati.

Člani: Bejek Franc, hiralnica Ptuj; Fišer Matevž, Mastnak Ignac, Dramlje; Mravljak Franc, Celje; Lesjak Alojz, Rifnik; Žerjav Feliks, Cigler Ignac, Velenje; Cafuta Matevž, Celje; Žigert Jože, Golnik; Fidler Matevž, Močnik Anton, Okroglica; Horjak Josip, Jurklošter; Fendrih Jože, Novavas; Podplatan Alojz, St. Jurij; Resnik Karl, Lokovec; Cocej Jakob, Krajnc Jakob, Šmartno R. Dol.; Bobek Matija, Loka; Videtič Jože, Celje; Bacho Oskar, Pragersko; Knežar Marko, Ogrižek Anton, Levec, Marovšek Franc, Megojnica; Čerenšek Franc, Grajska vas; Bastič Franc, Sv. Štefan; Findeisen Henrik, Hrastnik; Gračner Franc, Medlog; Hohnjec Mihael, Jazbec Ivan, Celje; Šmid Matija, Novavas; Mirnik Anton, Sp. Hudinja; Andrej Žlavs, Loče in Strniša Franc, Dobovec.

Članice: Lipovš Jožefa, Teharje; Jamnišek Marjeta, Škofja vas; Lečnik Neža, Sp. Hudinja; Janžak Marija, Celje; Stagoj Katarina, Nova cerkev; Morl Neža, Dol; Blaznik Ivana, Črni vrh; Drešar Marija, Lešče; Soršan Marija, Kaplja vas; Rezar Marija, Sv. Miklavž; Čadej Marija, Jesenovec; Teržan Reza, Griže; Bevc Marija, Laško; Hiti Marija, Stopče; Sentočnik Julijana, Sv. Jedert; Jane Eliza, Celje; Romih Antonija, Krivica; Verdel Katarina, Vel. Pirešica; Plank Ana, Zagaber; Napotnik Marija, Lava.

Slov. Bistrica. Krajevni odbor naznanja vsem tistim naročnikom lista »Vojni Invalid«, ki so bili pismeno opominjani, da naj poravnajo naročnino za list, a kljub temu niso tega storili, da se jim bo prihodnja številka lista ustavila.

Od 96 članov je storilo 84 članov svojo obveznost, samo 12 jih noče. Pripomnimo, da Kraj. odbor ne bo zanje plačeval, ker nima za to razpoložljivega fonda. Vsi prizadeži naj storijo svojo dolžnost, sicer se jih v njih morebitnih potrebah ne bo upoštevalo.

Popravek. V poročilu o obnem zboru Kraj. odbora v Beltincih, ki se je vršil dne 19. marca 1938 v Ondranški šoli, se nam je vrnila poročevalska pomoč, katero danes popravljamo.

Ni bil navzoč župan občine Ondranci, ampak župan občine Beltinci in zastopnik Prosvetnega društva g. Sreš, šolski upravitelj iz Izokovcev. Zapisničarica je bila učiteljica iz Srednje Bistrice, hčerka vojne vdove iz Dolenje Bistrice.

Na pozdravni in udanostno brzojavko Njegovemu Veličanstvu kralju je preko sreskega načelstva v Lendavi prišel sledeči odgovor:

Po Najvišjem nalogu, ki mi je bil priobčen iz Dvorske Kancelarije z odlokom min. nofr. poslov z dne 12. IV. 1938, K. br. 83, mi je čast izjaviti Vam zahvalo za poslani rodoljubni pozdravni telegram, v katerem se izraža vernost in vdanost Njegovemu Veličanstvu Kralju in Kraljevskemu domu.

Sreski načelnik:

(podpis nečitljiv).

Krajevni odbor U. V. 1. Ptuj opozarja vse svoje člane in članice, da takoj poravnajo zaostalo članarino in za list »Vojni Invalid«, kakor tudi vsaj za 1. polletje 1938. Nove članske knjižice in železniške legitimacije so prispale, od teh nekatere že delj časa, katere je takoj prevzeti in zaostalo pristojbino osebno poravnati.

Opozarjamo vojne invalide, vdove in sirote, ki bodo po novem zakonu zaščitene, naj si že sedaj preskrbijo slike za članske knjižice v velikosti 6×9 cm, tako da bo imela vsaka oseba pri novem popisovanju, ki se bo vršilo v najkrajšem času, pri rokah tudi sliko z invalidskimi dokumenti vred.

Žiri. Občni zbor se je vršil 10. aprila 1938. Predsednik otvori občni zbor, po zdravi navzoče, konstatira sklepčnost in se za predsednika občnega zbora izvoli soglasno tov. Drenek, kateri imenuje zapisničarja tov. Tavčarja, overovatelja pa Šubica in Mravljeta.

Nato poda tajnik svoje poročilo, in sicer sledeče: članov imamo 48, rednih pa le 28, dopisov je bilo prejetih 52, odpisanih pa 59, seji sta bili dve, ker ni bilo več potrebe, prejeli smo tudi 20 brošur »Beseda o zašč. voj. žrtve«, 10 pa »Grobovi tulijo«, katere smo razdelili največ po gostilnah, da jih je imela javnost najbolj pred očmi. Tudi med trgovce, obrtnike ter članom, da jih dajo naprej v javnost. Blagajniško poročilo: Dohodkov v preteklem poslovnem letu je bilo 662.—dinarjev, stroškov pa 559.50 dinarjev, preostanek 102.50 dinarjev. Podpore je bilo deležno 8 članov po 30 in 50 Din v znesku 300 Din, katere smo prejeli od O. O. Nadzorni odbor poroča, da je našel knjige v redu in predlaga absolutorij, ki se sprejme.

Ker ni bilo delegata, poda tajnik Tavčar delo Oblastnega in Krajevnega odbora v preteklem letu. O. O. je imel v preteklem letu polne roke dela skupno s Središnjim odborom, za novi invalidski zakon, preden je dosegel toliko, da so ga vzeli v Beogradu v pretres in so v ta namen imenovali posebno komisijo, da izdela nov zakon, ki naj bi odgovarjal današnjemu stanju. V to komisijo je bil imenovan tudi naš rojak, dr. Ivan Kavčič, načelnik min. saobračaja, s katerim smo stopili mi v stik osebnost, ko je bil na pogrebu svojega očeta doma. Izjavil je, da je treba ustvariti moderen zakon, da bo ustrezal današnjemu času. Tudi občina je v ta namen napravila svoj korak. Prečitana je bila tudi spomenica, ki je bila poslana senatorjem in županom. O. O. je izdal v ta namen dvojne brošure, za katere je imel precejšnje stroške in dela. Mi smo te brošure razdelili med javnost, ki je našla razumevanje in veliko grajanje nad takim postopanjem nad največjimi siromaki, ki niso po lastni krivdi postali to, kar so vsi, da morajo toliko pretrpeti na račun drugih. Ni pa nam znano, ali sta kaj ukrenili občini Stara Oselica in Trata, ki je tudi naš teritorij organizacije. Dalje apelira na članstvo, da naj se zaveda, da je vse to delo vezano s precejšnjimi stroški in se naj zaveda, da tudi ono redno plačuje svoje prispevke, ker naša organizacija največ žrtvuje za one mračneže, ki le takrat pozna organizacijo, kadar mu voda teče že v grlo.

Sevnica. Tuk. Krajevni odbor javlja vsem članom tole: Neprestano izprašujejo člani in nečlani, kaj je z novim inv. zakonom: »Kdaj bo? Kakšen bo? Kako se bo prijaviti po novem zakonu itd.« In pa: »Saj ne bo nič z zakonom.« — Samo vlečejo nas itd. Ne izprašujte tega dan na dan, — je res že mučno odgovarjati na vsa takale vprašanja in obupavanja, Vsem naj zadostuje tole pojasnilo:

1. Nov inv. zakon nam je zagotovljen! Torej gotovo bo!

2. Nov inv. zakon dobimo v tem letu! Točno dan, kdaj bo uzakonjen in kdaj bo stopil v veljavo, pa ne more nikdo prekovati, niti sam minister soc. politike ne. Dokler ni sklicana Nar. skupščina, tako dolgo zakona ne more biti. Ko pa bo sklicana, takrat pa bo tudi zakon.

3. Nov zakon bo mnogo bolj pravičen, socialen in human, kot je »Invalidsko Kosovo« iz l. 1929. Bodite torej mirni in ne razburjajte se. Ne verujte, kar nekateri namenoma okrog trosijo glede novega inv. zakona z namenom, da nas dražijo, razburjajo, jezijo in se norčujejo iz nas! Takim ljudem obrnite hrbet in jih v miru pustite. Niso vredni, da govorite z njimi!

4. Kakor hitro bo nov zakon, bo vsak član prejel posebno izdajo lista Vojni invalid! Ko ga prejmete, ne hodite takoj spraševati h Krajevni odboru, kako bo s prijavami itd. Povemo tole: Čim bo imel K. O. navodila, kako ravnati glede prevedb na nov zakon, bo takoj vsem članom po pošti poslal vabila na sestanek. In na sestanku se bo vsem skupaj točno razložilo in povedalo, kako treba ravnati glede prevedb na nov zakon. To povemo pa že danes, da bodo nečlani zadnji na vrsti s prijavami za prevedbo in, da se bodo takrat morali učlaniti.

Na sestanku se bomo pogovorili tudi o vsem drugem, kar bo treba.

K. o. priredi dne 31. julija na Planini, 7. avgusta pa v Loki svoje poletne prireditve: »Zabavne igre na prostem, petje, godba, prosta zabava itd. itd.« Za člane in njihove družinske člane bo polovična vstopnina. Vsi člani, ki spadate pod po-verjeništvu v Loki in na Planini, agitirajte vsa k v svojem kraju za te prireditve in udeležite se jih sami. Za vašo korist gre!

Naši grobovi

Višnja gora. 27. maja t. l. je umrl naš redni član, 40% vojni invalid Ignacij Medved iz Vira pri Stični. Zapustil je ženo in 7 nepreskrbljenih otrok. Bodi mu zemljica lahka.

Tržič. Umrla je naša članica Jera Kavvar. Bog jo je rešil trpljenja vojne vdove. Počivaj v miru!

Krajevni odbor Novo mesto se najlepše zahvaljuje g. dr. Davorinu Grossu, odvetniku in zapriseženemu tolmaču za nemški jezik v Novem mestu, za naklonjenost vojnim žrtvam in za brezplačne prevode listin iz nemškega na državni jezik. Vsa čast in spoštovanje vrlenu možu. — Dne 6. maja t. l. smo položili k večnemu počitku vojno vdovo Valentinčič Marjeto na novomeško pokopališče. Zadel jo je možganska kap. Krajevni odbor jo je spremljal skoro polnoštevno. Mesto venca je poklonil brezposelnemu sinu in hčeri 190 dinarjev podpore. V isti namen sta darovala gg. odvetnika dr. Gross Davorin znesek 200 Din, dr. Vašič Ivan pa 100 Din podpore. Mestna občina Novo mesto pa lepo brezplačno krsto, v katero so položili skrbno mater. Na zadnji poti jo je spremljalo mnogo občinstva, med njimi zelo ugledne osebnosti iz Novega mesta. Bila je zelo siromašna, zato pa poštena in je preživljala sebe in družino od žuljev svojih rok. Peveci so zapeli dve žalostinki. Bil je lep pogreb. Njen drugi sin je davčni uradnik v Ribnici. Zapuščene sirote se dobrotnikom za darila in vsem za častno spremstvo nepozabne mamice toplo zahvaljujejo.

Dne 30. maja 1938 pa je za vedno zatisnila svoje trudne oči pri svoji hčerki Vidi Alojziji na Pristavi, vojna vdova Princ Marija iz Koroške vasi.

Kranj. Krajevni odbor UVI v Kranju beleži do danes že to leto četrti slučaj prezgodnje smrti. Dne 9. februarja t. l. je umrl naš član Kovač Franc, 40% invalid iz Selc nad Škofjo Loko. Bil je zaposlen v Jugobruni, tovarni v Kranju. Paragraf 42 inv. zakona iz leta 1929 mu je odvzel invalidnino vsled malenkostne kazni. — Dne 21. marca t. l. je umrla tov. Jenkole Marija iz Mavčič. Bila je vdova po svojem možu, 90% boleznem invalidu. Njen edini sin je med pogrešanimi iz svetovne vojne, vse svoje prihranke je dala med svetovno vojno na pritisk drugih za vojno odškodnino, vse, kar sta si poprej z možem prihranila. Invalidski zakon iz leta 1929 ji je vzel invalidnino, ker je bil njen mož »bolesni« vojni invalid: od občinske uprave v Mavčičah je prejela malenkostno mesečno podporo v znesku 25 din. Primorana je bila vsled starosti prositi pri drugih ljudeh dnevne hrane. — Dne 10. aprila t. l. je umrla tov. Oman Marija iz Kranja. Tudi ona ni imela s cvetjem pokrite poti, morala je iti dnevno za kruhom. Bila je dobra perica, zaradi tega so jo Kranjske gospe zelo upoštevale. — Dne 15. aprila t. l. je umrla tov. Frantar Veronika iz Jezerskega. Bila je vdova po padlem možu, njen sin France je vojni invalid s 60%. Pripomniti moramo, da sta mati in sin kot zavedna člana in redna plačnika za članarino in naš časopis. — V pretečenem letu smo skozi celo leto zabeležili samo en smrten slučaj. Če bo mrtvaška kosa tako kosila med nami, bo invalidski zakon lahko kmalu rešen, ko ga že tako težko pričakujemo. Vsi tovariši in tovarišice tukajšnjega Udruženja želimo, da spite v miru in naj vam bo domača zemlja lahka. Preostalim pa naše sožalje!

K. O. LJUBLJANA! Pisarna Krajevnega odbora bo radi dopusta tajnika zaprta od 18. do incl. 28. julija t. l.

Člani in članice Krajevnega odbora UVI v Ljubljani se opozarjajo, da se prijave za premog zaključijo 15. julija t. l. Vsled sklepa odborove seje se bo premog dobavil le onim članom in članicam, ki ga bodo v naprej plačali. To naj blagovoli vsak upoštevati.

Ali pride in kdaj pride za nas praznik?

(Slika iz invalidskega življenja.)

Na mizi stoji šestero krožnikov, napolnjenih s koruznim močnikom, za mizo sedde štirje blede otroci; na nizkem stoleu mati z dojenčkom v naročju, na voglu mize pa oče, 80% vojni invalid brez noge, s protezo, v oguljeni obleki ter topo zre v pripravljeni jed.

Iz sosednje hiše se sliši veselo razposajen krik lepo oblečenih otrok, ki se igrajo z raznim dišečim pecivom. Zakaj binkoštni praznik, praznik prihoda sv. Duha je. Poleg njih na stojalu igra radio vesele koračnice. Na pročelju hiše se sveti tabla z zlatimi črkami, zraven table pa je nalepljen plakat protituberkulozene liige, ki se reži kakor v zasmeh bednim, ki nimajo česa jesti.

Otroci so že pojedli svoje borno kosilce, oče pa še vedno zre zamišljen preko krožnika v sredino mize. Šestletni Tonček vpraša: »Ata, zakaj nisi kupil mesa in šunke za danes, ko je vendar praznik sv. Duha?« Otrok ne dobi odgovora. Nato pa osemletna Minka: »Mama, ali ne znaš več napraviti potice in tako rumenega kruha, kakor ga imajo pri Korenovih?« Materi zdrkne dve debeli solzi na dojenčka ter pravi: »Letos nisem imela moke, prihodnje leto pa bom napravila dve veliki potiči, da hoste vsi siti.« Otrokom se pri tej lepi obljudi razvzvoljajo jezički ter začno vsi naenkrat pripovedovati, kaj vse da imajo Korenovi otroci. Tonček pravi: »Slavko ima lepe rjave čevlje, čepico z belim trakom, sladke bonbončke, dosti šunke, ki jo je dal tudi psičku.« Minka hiti pripovedovati: »Joj, mama, da bi ti videla, kako lepo oblekeo ima Marica in punčko ima, ki spi in gleda.«

Tako hite pripovedovati, vsak hoče več povedati, kaj vsega imajo drugi otroci. Oče ne more več poslušati, srce se mu krči, nervozno vstane od mize ter gre v svojo skromno sobo, da ne bi slišal hrešcanja radia in razposajenih glasov, ki jih potrto srce ne more prenašati, zapre okno in se vsede k mizi. Glavo položi v dlani, oči so mu orosene, pred oči mu stopi ves potek njegovega življenja od detinstva do danes, ko je oče petih otrok. Kako lepo je bilo svojčas. Mlad je bil, čil in zdrav. Mati je takoj po maši pogrnila mizo, vsak je dobil košček belega kruha, pozneje pa še potice, šunke, mesa, tako da ni vedel kaj je boljše in kaj bi najprej pojedel. Na veliki praznik je moralo biti vse zadovoljno.

Tiste dni je bil dan ukaz: Na vojno! In postavili so ga na železni dež. Nič niso vprašali, če hočeš, moral si iti. In zgodilo se je. Krogla mu je zdrobila nogo. Dekle, nevesta se ga ni odrekla. Vzela je invalida z leseno nogo. Zdaj je njegova žena vsa bleda in uvela, njegovi otroci, ki jim ne more ničesar nuditi! — Solze ga zalijejo, da vidi temo pred očmi. In v tej temi se zvijajo neke čudne pošasti, ki se mu reže v obraz. Kdo neki je zakrivil to, da se nahaja v tem obupnem položaju? Kaj je vendar zagrešil?

Povojne razmere, korupcija, verižništvo, nepoštenje, zapravljanje, razkošje, lakomnost, zavist, nepriznanje 80% nesposobnosti za pridobivanje kruha. Zamorec je svojo dolžnost napravil, zamorec lahko gre — to je obveljalo. Kaznovan je, hudo kaznovan, četudi ni najmanj soudeležen in kriv teh razmer. Sedaj mora trpeti, grozno trpeti in z njim njegova žena ter nedolžni otroci, ki niso nič drugega zakrivali, kot da so slučajno prišli na svet, kakor je prišel pred štiridesetimi leti tudi sam.

Iz bližnje cerkve sliši zvonjenje. — Grozne misli mu roje po glavi.

Ah, trpini, kdaj pride naš praznik?

Vsaka žrtev vojne mora biti član Udruženja!

LICITACIJA KANTIN:

Maribor. II. ofertalna licitacija kantine v kasarni Viteškega kralja Aleksandra I. Ujedinitelja v Mariboru se bo vršila mesto 15. junija 1938 napovedane, 6. julija 1938 ob 11. uri dopoldne.

Ljubljana. Dne 10. julija 1938, ob 11. uri dopoldne se bo vršila I. ofertalna licitacija kantine v Dravski stalni vojni bolnici v Ljubljani. Podrobnosti in pogoji v pisarni Uprave Dravske stalne bolnice v Ljubljani.